Iskolások találkozója

Az Ady Endre középiskolai fiúkollégium tanárainak és diákjainak szervezésében az elmúlt hét végén zajlott Szegeden, az otthont adó kollégiumban és a November 7. Művelődési Házban a XI. AIOT, azaz a nagy költő nevét viselő iskolák országos találkozója. Képünkön: Kotormán Norbert tanuló alkotását, az Ady-domborművet avatják

Szolgáltató úttörőcsapatok

A Magyar Úttörők Szövetségének Országos Tanácsa az úttörőmozgalom megújítása, fejlesztése, az úttörőcsapatok tevékenységi körének bővítése érdekében új kísérletbe kezdett. A szolgáltató úttörőcsapat, mint tevékenységi forma új alapot teremthet a közösségek szerveződéséhez, működéséhez, erősítheti az önállóságot, és arra ösztönöz, hogy az úttörőközösség újabb kapcsolatokat építsen ki. A kísérletben részt vevő úttörőcsapatok vállalkozásának csak ott van értelme, ahol a lakosság igényeinél szűkebb a szolgáltatások köre. Ezért az úttörőszövetség javasolja az új formát kipróbáló csapatoknak, hogy olyan szolgáltatásokra vállalkozzanak, amelyeket a gyerekek más fiatalok és a felnőttek segítségével, de önállóan is el tudnak végezni.

Számítógép az ügyeleten

Tízéves a sürgősségi alapellátás munkacsoportja

A Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesülete Alapszintű Sürgősségi Ellátási Munkacsoportja a hét végén Szegeden tartotta jubileumi tudományos konferenciáját nemzetközi részvétellel. A tíz esztendővel ezelőtt alakult munkacsoport sorrendben negyedik tanácskozásának ünnepélyes megnyitóján *Morva László* főorvos, a munkacsoport vezetője köszöntötte a megjelenteket, köztük *Illés Béla* szociális és egészségügyi miniszterhelyettest, *Andor Miklós* címzetes egyetemi docenst, a Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesületének elnökét, *Szilárd János* professzort, a SZOTE rektorát és *Kajáry Irén* főorvost, a Csongrad Megyei Tanács egészségügyi osztályának vezetőjét. A konferencia fő témája volt a sokk megelőzésének és ellátásának lehetősége, valamint a központi körzeti orvosi ügyeleteken dolgozók számára a sürgősségi továbbképzések megszervezése. Ezenkívül számba vették a munkacsoport elmúlt évtizedes munkájának eredményeit és körvonalazták az elkövetkezendő évek terveit.

Az alapellátásban dolgozó, kivált a kisebb-nagyobb települések körzeti orvosa számtalanszor kerül abba a helyzetbe, amelyben — baleset vagy más betegségből fakadó katasztrófa miatt — pillanatok alatt kell döntenie a veszélybe került sorsáról, méghozzá magára hagyatottan. Első orvosi beavatkozásával nemcsak életről, halálról „határoz", hanem befolyásolja a beteg későbbi intézeti kezelését is. A sürgősségi medicinában tehát meghatározó jelentőségű az alapszintű — a mentési láncolatban legelső — sürgősségi orvoslás, a beteggel történő első „találkozás". A veszélyhelyzet megoldása pedig az orvos szakmai ismereteitől függ.

Az alapszintű sürgősségi betegellátás színvonalának, az e területen dolgozók szakmai felkészültségének, etikai magatartásának jobbítása érdekében alakult meg tíz esztendővel ezelőtt egy fáradhatatlan szervező körzeti főorvosnak, Morva Lászlónak a kezdeményezésére az alapszintű sürgősségi munkacsoport. A tervek szerint eredetileg egy-egy megyéből legfeljebb öt körzeti orvos jelentkezését várták a mindenekelőtt szakmai továbbképzést ígérő csoportba, de ennél lényegesen többen igényelték és vállalták a sürgős orvosi esetek megfelelő ellátását segítő munkacsoport tagságát. Szükség volt erre annak okán is, mert a helyszíni, gyors és eredményes betegorvosiási a egyre nagyobb az igény, hiszen mind a balesetek, mind a betegség okozta veszélyhelyzetek száma évről évre nő.

Az elmúlt tíz esztendő alatt a továbbképző tanfolyamok mellett a tudományos konferenciák kínáltak alkalmat az alapellátás orvosainak szakmai ismereteik bővítéséhez. A munkacsoport összeállításában és kiadásában megjelent jegyzet is számukra készült. Időközben a munkaközösségen belül speciális csoportok alakultak a gyermek-, a mezőgazdasági, a háztartási balesetek, a beigyógyászati katasztrófák, valamint az idős korúak sürgősségi ellátására.

Az életmentés sikerének azonban a vészhelyzetekben nem egyedüli záloga a körzeti orvos tudása. A gyors és eredményes segítségnyújtáshoz a megfelelő hírközlési hálózat kiépítése is szükségeltetett, amely lehetővé teszi a kapcsolatteremtésen túl azt, hogy a baleset helyszínéről közvetlenül lehessen szakmai tanácsot kérni a beteget fogadó gyógyintézménytől. Emellett a technika más vívmánya is adhat kapaszkodót az orvosnak a döntés nehéz helyzetében. Morva doktor és munkatársai a sürgősségi alapellátás sikerét szolgáló újabb eredményről is beszámolhattak: a bácsalmási központi ügyelet hamarosan munkába álló számítógépes adatfeldolgozójáról.

A folyamatos, magas szintű helyszíni ellátás egyik lényeges feltétele ugyanis, hogy az ügyeletet ellátó körzeti orvosok ismerjék a központi ügyelet vonzásterületében lakók legfontosabb egészségügyi adatait. A mindennapi gyakorlatban számtalanszor előfordul, hogy sürgős híváskor olyan beteghez kell mennie az ügyeletes orvosnak, akinek nem ismeri sem a betegségelőzményeit, sem korábbi — esetleg rejtett — betegségeit, avagy gyógyszertúlérzékenységét. A sürgősségi ellátásra szoruló betegek esetében életmentő lehet, ha az orvos birtokában van mindezen információknak, amelyek az orvoslásához elengedhetetlenek. Kidolgoztak tehát egy információs rendszert. Célja, hogy mind a központi ügyeleten rendelő, mind a beteghívásokat URH-adóvevő segítségével fogadó és ez alapján ellátó orvos gyorsan hozzájuthasson a beteggel kepcsolatos pontos, megbízható információhoz. A bácsalmási központi ügyeleten befejezés előtt áll az ügyelethez tartozó 22 ezer lakos egészségügyi adatainak számítógépes feldolgozása, néhány hónapon belül már nagy segítséget nyújtva az ott dolgozóknak, s kiindulópontja lehet egy országosan is alkalmazható számítógépes rendszer kidolgozásának.

K. K.

Lesz-e haszna a föld melegének?

A Molnár utca, Csaba utca környékén lakók a fűtőház melletti kísérleti termálkutaknál ismét lázas munkára figyelhettek föl az utóbbi napokban. Volt rá idejük, hogy elszokjanak tőle. Jó öt éve már, hogy a Központi Bányászati Fejlesztési Intézet, az Ipari Minisztérium és a városi tanács megbízásából a Ceglédi Vízkutató és Fúró Vállalat átvette a terepet. A megszüntetett játszótérből és a mellette levő üres térségből így lett drótkerítéssel elkerített, s mára senki földjének tűnő terület. Elkészült az első kútpár, lezajlottak a kísérleti mérések. Utána évekig tartó csönd.

— Mi történt azóta, s mi lesz e jobb sorsra érdemes térrel? — kérdeztem Sisák Gézától, a városgazdálkodási vállalat főmérnökétől.

— A kísérletet nem mi végeztük, csak a felhasználók vagyunk, illetve lennénk. Az eredeti elképzelés szerint az egyik kútból felszivattyúzott 80 Celsius foknál melegebb víz hőenergiáját hőcserélőn keresztül használati meleg víz előállítására és fűtésére alkalmaztuk volna úgy, hogy a lehűlten távozó vizet a másik kúton keresztül visszasajtoljuk a földbe.

— S nem így teszik? A zárt rendszer biztosítaná, hogy a rétegnyomást fenntartsák, s a szabadba kifolyó hatalmas víztömeggel sem lenne gondjuk.

— Azért nem vettük át eddig a kutakat, mert megítélésünk szerint a visszasajtolás nem zökkenőmentes. A hozzá szükséges villanymotorok igen jelentős energiát fogyasztanak. Egyébként a felszínen elhelyezve nem túl nagy, de monoton és állandó zajuk zavarhatja a pár méterre lévő lakásokban élőket. Csak a visszasajtolás kiiktatásával vállaltuk az üzemeltetést. Ennyi időbe telt, hogy ebbe beleegyeztek.

— Akkor a kísérletre költött több mint negyvenmillió forint kidobott pénz?

— Ezt mi sem akarjuk, a meglévő két kutat hasznosítani szeretnénk. Jegyzőkönyv szerint átvettük, innentől kezdve saját szakállunkra és költségünkre, az elképzeléseink szerint folytatjuk s döntésre visszük az ügyet. Ismét itt vannak a ceglédi szakemberek, tisztítják, javítják a kutakat, s megpróbálják az időközben előállt homokosodást megszüntetni. Erre félmilliót költünk, s csak akkor látjuk használt, ha folytatni tudjuk a munkát. A döntést újabb vízhozam- és hőmérséklet-mérés előzi meg. Április első feléig mindez lezajlik.

— S utána?

— Ha minden rendben, a visszasajtoló kutat is átalakítjuk víznyerővé. A búvárszivattyúk motorját is olyan típusra cseréljük, hogy a föld alá lehessen vinni, így a zaj nem zavarja a környékbelieket. A termálenergiát a fűtőmű hőcserélőjén hasznosítjuk úgy, hogy a távozó víz 40 fokosra hűl le. Ezt már belevezethetjük a városi csatornahálózatba. Az Ativizig véleménye alapján Szeged alatt a Tiszába juttatva semmiféle hátrányos következménnyel nem jár.

— Az eredetileg tervezett többi kutat is megfúratják?

— Nem, arra nem akarunk költeni. A mostani lépés is 20 millióba került a fűtőműben lévő hasznosító rész költségével együtt. Igaz, ez a gázkiváltásban 1-2 év alatt megtérül.

— Köztudott, hogy a távfűtés állami támogatást élvez. Kié a megtakarítás?

— A miénk, de a megtérülő pénznek bőven lenne helye. A 27 ezer lakást szolgáló 26 fűtőmű és a földben lévő vezetékek karbantartása rengeteget elvisz.

T. Sz. I.

Lehet egy literrel több?

Igazság félúton és közúton

Az egyik ismerősöm ismerőse benzinkutas. Állítólag kétségbe van esve, mi lesz velük. Alig van forgalmuk, s mivel az alapfizetés a feltételezett borravalóhoz szabva épp hogy a létminimum körüli, hát nagy a tanácstalanság. Emberbaráti énem vele és társaival érez, s magam is röstellem, hogy a fogamhoz verem a garast, s csak odamegyek kocsival, ahová nagyon muszáj. A népgazdasági énem viszont ujjong. Leszoktunk az energiapazarlásról, devizát takarítunk meg, nem lótunk-futunk feleslegesen, s ha mégis: a tömegközlekedést használjuk.

Aztán az egyik reggel a kapukijárónkból a főútra szerettem volna gépkocsival kifordulni. De vagy három zöldhullámra sem sikerült. Egymást érték az autók, s ha 8-10 továbbhaladt, a nyakukra jött ugyanennyi. Egy udvarias pilóta megszánt, s így eljutottam úticélomhoz. De akkor mi lehet az igazság?

Mint mindig, valahol félúton keresendő. Legalábbis Nagy Zoltánnak az Afor Csongrád megyei üzemigazgatósága vezetőjének válaszából ez derül ki. A benzinfogyasztás január—februárban országosan 7-8 ezer tonnával haladta meg a tavalyi hasonló időszakét. Ez a viszonyítás azonban csalóka, mert akkor szigorú tél volt, és sokan nem használták a kocsijukat. A vállalat összforgalma mégis csökkent, hiszen ebbe a gázolaj és tüzelőolaj is beleszámít. Ebből 75 ezer tonnával kevesebb fogyott.

A megye 16 töltőállomásán a gázolajokból az elmúlt évihez hasonlítva 10 százalékkal kevesebb, benzinből harminccal több kelt el. Az utóbbi hetekben a tankautóval házhoz szállított tüzelőolaj ismét keresett. Valószínű, hogy a gondos gazdák, biztos, ami biztos alapon, teliengedik tartályaikat. Ki tudja, a következő fűtési szezonra mi lesz az ár, kevesebb nem, azt látatlanban lefogadom. Ez a hullámzás nemcsak az utóbbi hónapok sajátja!

Az összforgalom, s ezzel együtt a kiszolgáláshoz szükséges létszám, évről évre csökkent. A mélypont 1986-ban volt, azóta óvatos emelkedés tapasztalható. Érthető, addigra az olaj és származékai kiváltásának központi programja zömmel lezajlott.

Mivel a vállalat gazdálkodása szempontjából hátrányos a visszafejlődés, újfajta kereskedelmi tevékenységtől vártak csekélyke gyógyírt. Ekkor kezdtek a virágföldtől karosszériaelemektől kezdődő, az üdítők és kozmetikumokig terjedő, széles cikklistával foglalkozni. A megyei 1,6 milliárd körüli, a fő tevékenységből származó árbevétel mellett tavaly ez 50 millió forintot jelentett.

Az üzemigazgatóság létszáma kétszáz, ebből százhúszan dolgoznak kutaknál, a többiek a három telepen. A kútkezelői foglalkozás erkölcsi bizonyítványhoz, minimum középiskolai végzettséghez, s pályaalkalmassági vizsgálathoz kötött. Még mindig nagy a vonzereje, hetente akad érdeklődő, holott a jövedelem jóval kisebb, mint a közhiedelem tartja. Önként kevesen hagyják ott a kutat, két-három év alatt mégis 30-40 ember cserélődött. A kezdeményező a vállalat volt, ha a szakmai, emberi és erkölcsi normák teljesítéséből valami hibádzott.

A vásárlók a kemény százasaikért minőségi árut várnak. A minőségvédelmi rendszer szigorú, s nem az üzemigazgatóság emberei végzik. Két év alatt egyszer találtak beavatkozást igénylő hiányosságot. A vizes benzinre több autós panaszkodott, a szakember szerint a telepről nem megy ki ilyen áru s a kút kiképzése sem alkalmas a „fröcscsösítésre". A csövek nem a tartály aljából szívnak, a víz viszont oda ülepedik le. A kézzel fogható magyarázat: a tank és a benne levő üzemanyag térfogata változik az eltérő hőmérséklet és páratartalom lecsapódást okoz. Nem árt időnként kitisztítani. Egyébként a nagyobb nimbusszal övezett Shell-kutak is az Afortól kapják a benzint.

A vállalat kapaszkodását, alkalmazkodóképességét jelzi, hogy felfigyeltek a differenciálódó igényekre. A Makai úti kútnál kísérletképpen 92-es oktánszámú keveréket árulnak, s az idén ezt több helyre kiterjesztik. Legalább a nyári szezonban, minden városban tartanak 98-as benzint. Ólommentes benzint eddig csak Kisteleken kínáltak, májustól az Úttörő téren is.

A Csongrádi sugárúti kútnál két műszakban nyolcan dolgoznak. Balogh Lajos 17 éve van a szakmában, s a megnyitás óta itt. Mégsem tartja nyugdíjas állásnak. Először is, az időjárás viszontagsága, a benzingőz kikezdi az embert. Másrészt, a nyugdíjalapba nem számít bele a láthatatlan jövedelem. A hivatalos kereset viszont a 3-4 ezer forintot csak a jó forgalomért járó jutalékkal együtt haladja meg. Ha valaki megszorozza a nyugdíjszorzóval, rájön, öt-hat évet „fixebb" helyen kell aktív korának legvégén letölteni. A táppénz összege ugyanúgy súrolja a létminimumot. Erre kitalálták az „önsegély" házilagos formáját, a bolti forgalom után származó pénzből a betegnek is osztanak. Ha a borravalót ezután be kell vallani, s adózni utána, a logikus az lenne, ha cserébe ezeket az ellentmondásokat is megszüntetnék.

Addig is, egy megoldás létezik, már amelyik embert nem csábítja egy-egy jó hónapban a lumpolás: tartalékol, aktív korában megteremti az életnívóját. S hogy ezek után is lesz miből? Néhány dolgozó véleménye:

— A nyolcvanas évek elejéhez mérten felére csökkent a borravaló.

— Levegő-ellenőrzés, ablaktörlés átlag két forint.

— Nem 10 litert, vagy tele kéri, hanem 150-ért, vagy ötszázért. (Ezt már nehéz kerekíteni.)

— Fizetésnap után öt napig 500-700 forint az átlag, de rá két hétre már 100-150 forintért kérik a benzint.

— A hét közepe a leggyengébb, a keresetek hét végi csúcsa valamit helyrebillent az egyensúlyon.

Mindezeket nem árt figyelembe venni, ha bosszúsan állunk be a töltőhöz. Nem a kutas tehet arról, hogy a benzinfaló, évtizedes járgányok többe kerülnek, mint amit a zsebünk elbír. Ha még a tökmaghajat, vagy a csikket is itt szórják ki — mint ahogy ez már jó párszor előfordult némelyekkel —, talán azért úszszuk meg, mert a kutas is kereskedő, s a vevőnek mindig van mentsége, az igazság az övé.

Tóth Szeles István